

UITVOERINGSAGENDA WADDENGEBIED

2021-2026

Reactiedocument: antwoorden n.a.v. bespreking in
diverse achterbannen

zomer 2022

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026	5
1.2 Het hoe en waarom van dit Reactiedocument	5
1.3 Wijze van beantwoording	5
1.4 Leeswijzer	5
2. Kleinschalig historisch medegebruik	6
3. Lijst indieners reacties	7
4. Reacties en antwoord erop van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	8
Verklarende woordenlijst	27
Colofon	28

Inleiding

1.1 Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026

Tijdens de Toogdag Wadden op 3 februari 2021 hebben ruim 50 partijen de instemmingsverklaring Agenda voor het Waddengebied 2050 (Agenda) ondertekend. De ondertekenende partijen zijn vervolgens aan de slag gegaan om de in de Agenda opgenomen uitvoeringsstrategieën te vertalen in een Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021 – 2026 (Uitvoeringsprogramma).

In het Bestuurlijk Overleg (BO) Waddengebied van 24 juni 2021 zijn de uitgangspunten voor het Uitvoeringsprogramma besproken. De doelen, principes voor handelen en ruimtelijke vertrekpunten uit de Agenda zijn leidend voor het Uitvoeringsprogramma. Overeenkomstig de scope van de Agenda richt het Uitvoeringsprogramma zich op het Waddengebied: de Waddenzee, inclusief de Eems-Dollard, de Waddeneilanden, de Noordzeekustzone boven de eilanden en de vaste wal langs de Waddenzeekust van de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen. Afhankelijk van de opgave strekt de beleidsmatige invloedssfeer zich meer of minder ver uit. Het Uitvoeringsprogramma is adaptief en wordt elke twee tot drie jaar bijgesteld.

Het Uitvoeringsprogramma is opgezet aan de hand van 11 deelprogramma's. De deelprogramma's zijn een uitwerking van de acht thema's uit de Agenda, waarbij het thema 'Duurzame Waddeneconomie' is opgedeeld in 4 aparte deelprogramma's (recreatie & toerisme, havens, landbouw, visserij).

1.2 Het hoe en waarom van dit Reactiedocument

Op 8 december 2021 heeft het BO Waddengebied ingestemd met het toesturen van het concept Uitvoeringsprogramma naar de 'achterbannen' van de bij het Uitvoeringsprogramma betrokken partijen. Deze zogeheten informele consultatie vond plaats op basis

van de conceptversie van de hoofdstukken 1 t/m 11 (versie 2 december 2021).

De opstellers van het Uitvoeringsprogramma hebben deze informele consultatie georganiseerd mede op verzoek van de betrokken gemeenten. Het doel hiervan is om zo een brede groep betrokkenen mee te laten denken over de invulling van het Uitvoeringsprogramma en om zo alle kennis en ervaring te benutten. Ter voorbereiding op de besprekingen in de gemeenteraden zijn op 14 december 2021 twee parallelle webinars gehouden voor respectievelijk de eilandgemeenten en de vaste wal gemeenten. Voor Statenleden van de Waddenprovincies is een informeel webinar georganiseerd over het concept-Uitvoeringsprogramma. Partijen zijn gevraagd om uiterlijk 1 maart 2022 de uitkomst van deze en de andere besprekingen terug te koppelen aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

1.3 Wijze van beantwoording

De ontvangen reacties zijn zorgvuldig geanalyseerd. Om recht te doen aan de zorgvuldigheid waarmee de reacties zijn voorbereid en om de inhoud van de reacties mee te kunnen wegen bij het opstellen van het definitieve Uitvoeringsprogramma, zijn de onderwerpen besproken met de bij het Uitvoeringsprogramma betrokken partijen. Op basis hiervan zijn antwoorden geformuleerd.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt expliciet ingegaan op het onderwerp 'kleinschalig historisch medegebruik'. In hoofdstuk 3 is een lijst opgenomen met welke partijen een reactie hebben aangeleverd. Het hoofdbestanddeel van dit reactiedocument, namelijk de tabel met de ingediende reactie en het antwoord hierop van de bij voor het Uitvoeringsprogramma betrokken partijen per reactie, is opgenomen in hoofdstuk 4. Achterin het reactiedocument is een verklarende woordenlijst opgenomen.

2

Kleinschalig historisch gebruik

Verskillende reacties hebben betrekking op het belang van kleinschalig historisch medegebruik in het Waddengebied en in het bijzonder voor de Waddeneilanden.

De bewoners van het Waddengebied ontleen een belangrijk deel van hun identiteit aan dit bijzondere gebied waar zij al eeuwen wonen en werken. Het kleinschalig historisch medegebruik is dan ook onlosmakelijk verbonden met de bewoners in hun omgeving. Het gaat hierbij onder andere om het voor eigen gebruik vangen/oogsten uit zee. Voorbeelden daarvan zijn het vangen van vis, schaal- en schelpdieren, het steken van zee-aas en het snijden van zeekraal. Ook jatten en wadlopen zijn voorbeelden. Het zijn kleinschalige activiteiten uitgevoerd op een wijze en in een mate zoals van oudsher gebruikelijk, of van vergelijkbare aard en omvang.

Ook met de Agenda blijven de traditionele belangen van de lokale bevolking in het Waddengebied in de vorm van diverse vormen van duurzaam kleinschalig historisch medegebruik van natuurlijke hulpbronnen gewaarborgd. De afspraken zoals die gelden worden gecontinueerd en zijn vastgelegd in Beheerplannen Natura 2000 Waddengebied (Waddenzee, Noordzeekustzone, Duinen van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog). Principe 1 'Ruimte voor bewoners' uit de Agenda stelt ook dat de betrokken partijen altijd in gesprek willen zijn met inwoners in het gebied.

Tijdens de digitale Raadsbijeenkomst op 14 december 2021 zijn door verschillende raadsleden reacties gegeven, die betrekking hebben op het belang van onder meer het kleinschalig historisch medegebruik in het Waddengebied en in het bijzonder voor de Waddeneilanden. Tijdens de behandeling van het Uitvoeringsprogramma in de gemeenteraden zijn op een aantal eilanden amendementen vastgesteld die betrekking hebben op het Kleinschalig historisch medegebruik.

Vooropgesteld dient te worden dat het belang van deze vormen van kleinschalig historisch medegebruik wordt onderkend in de Agenda (paragraaf 3.2 leidende principes en paragraaf 4.1 Natuur van Wereldklasse strategie 6 en 7). De Agenda en het Uitvoeringsprogramma introduceren dan ook geen nieuwe verboden voor dit medegebruik.

Dit betekent echter niet dat alles is toegestaan. Zo is het op grond van het Nederlandse aal beheerplan in heel Nederland verboden om recreatief te vissen met fuiken en hoekwant. Andere zaken zoals het recreatief staand want vissen vanaf het strand zijn in zowel de Waddenzee als de Noordzeekustzone toegestaan. De voorwaarden waaronder dit mag gebeuren zijn vastgelegd in Beheerplannen Natura 2000 Waddengebied.

In dit Reactiedocument is getracht de amendementen/ reacties te voorzien van een specifiek antwoord. Wij realiseren ons dat deze antwoorden niet altijd leiden tot het wegnemen van het gevoel van eilanders dat het historisch medegebruik onder druk staat, gezien de hoofddoelstelling voor de Waddenzee, "een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap". Echter, de Agenda en het Uitvoeringsprogramma kunnen geen toezeggingen doen dan wel waarborgen geven over onderwerpen/activiteiten die in andere kaders /beoordeeld worden (denk hierbij aan Europese regelgeving zeebaars).

Verder dient te worden opgemerkt dat er een Integraal Beleidskader Natuur Waddenzee in voorbereiding is en in 2022 de Beheerplannen Natura 2000 Waddengebied worden geëvalueerd. Hierin wordt gekeken naar de staat van de instandhouding van de ecologische doelen en welke vormen van menselijke activiteiten in welke omvang passend zijn.

3

Lijst van indieners reacties

1. Gemeente Texel
2. Gemeente Vlieland
3. Gemeente Terschelling
4. Gemeente Ameland
5. Gemeente Schiermonnikoog
6. Vereniging van Waddenzeegemeenten
7. Raad van Advies Waddenzeehavens
8. Provincies Groningen, Fryslân en Noord-Holland
9. Waddenzee Visserij Platform
10. Rijkswaterstaat

4

Reacties en antwoord erop van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
1a	Inzake de ontwikkeling van de Waddenbaai aandacht voor de bevaarbaarheid van het gebied voor veerboten, visserijsschepen en recreatievaart	De vaargeulen worden door Rijkswaterstaat op de bestaande maatvoering onderhouden. Dit is vastgelegd in het <u>Nationaal Water Programma 2022-2026</u>	Nee
1b	Op het gebied van samenwerking op zoetwaterbeleid is een duidelijke versnelling gewenst, aangezien Texel te maken heeft met grote verdroging en met waterschap en agrariërs al druk doende is met zoetwaterbeleid	Op Texel is men goed onderweg vorm te geven aan een eiland dat bestendig is tegen steeds meer veranderlijke regenval middels concrete voorbeelden, zoals bijvoorbeeld project Zoete Toekomst.	Nee
1c	De wens om de kosten van de 0,6 fte die de recreatie in het wadengebied moet gaan versterken, wordt betaald door de aan dit project deelnemende waddenkustgemeenten	Deze kosten worden inderdaad door de waddenkustgemeenten bekostigd.	Nee
1d	Het integraal beoordelen van de 11 deelprogramma's in alle situaties, zodat kansen om zaken te koppelen worden benut en eventuele negatieve effecten worden voorkomen	Het Uitvoeringsprogramma is opgezet aan de hand van 11 deelprogramma's. De deelprogramma's zijn een uitwerking van de thema's uit de Agenda. De in de Agenda opgenomen uitvoeringsstrategieën zijn per deelprogramma vertaald in zogeheten veranderdoelen (ER-doelen) en SMART doelen. Deze zijn neergelegd in een separaat Doelendocument dat samenhang beoogt aan te brengen in het gemeenschappelijk streven van de aangesloten organisaties. Dit is nog niet op alle onderdelen volledig gelukt en vergt daarom nog nadere uitwerking (dilemma's slechten en doelen consistent(er) maken). Bij het maken van het Uitvoeringsprogramma is gekeken welke nieuwe dan wel lopende initiatieven kunnen bijdragen aan het behalen van deze concept doelen in de programmaperiode 2021-2026.	

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
1e	<p>Datgene wat de bevolking na invoering van Natura 2000 is beloofd aan historisch medegebruik in het beheerplan moet weer hersteld worden, zodat er draagvlak ontstaat voor dit Uitvoeringsprogramma Agenda 2050. Dit o.a. betreft het vissen met een hoekwant, recreatief vissen met een netje op platvis, en het zogenaamde botkloppen 500 meter uit de kust. Deze wens moet nadrukkelijk bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit neergelegd moet worden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In de huidige vigerende Beheerplannen Natura 2000 in het Waddengebied zijn diverse activiteiten die vallen onder de term cultuurhistorische gebruiken vrijgesteld van vergunningplicht en zijn derhalve toegestaan met de daarbij geldende gedragsregels. • In het Nederlandse aalbeheerplan is een van de genomen maatregelen dat het in heel Nederland verboden is om recreatief te vissen met fuiken en hoekwant. Deze maatregel is geïmplementeerd in de Uitvoeringsregeling visserij (artikel 36, lid 2). • De zee hengelsport en recreatief staand want vanaf het strand zijn in zowel de Waddenzee als de Noordzeekustzone toegestaan. De voorwaarden waaronder dit mag gebeuren ten aanzien van recreatief staand want zijn vastgelegd in de Uitvoeringsregeling visserij (artikel 52a voor o.a. de Waddenzee en artikel 52b voor de Noordzeekustzone). De voorwaarden waarbinnen de recreatieve visserij op zeebaars mogelijk is, in onder andere de Waddenzee, is vastgelegd in de Europese verordening ten aanzien van de vangstmogelijkheden. Het toezicht en handhaving voor het recreatief staand want ligt bij de gemeentelijke overheid. Dit is gecommuniceerd aan de Tweede Kamer bij brief van 22 december 2011 (Kamerstuk 21501-32, nr. 563). • Het recreatief vissen met een netje op platvis en botkloppen 500 meter uit de kust is toegestaan, wanneer wordt voldaan aan de wettelijke voorwaarden ten aanzien van het vissen met recreatief staand net. Deze zijn vastgelegd in de Uitvoeringsregeling visserij (artikel 52a voor o.a. de Waddenzee en artikel 52b voor de Noordzeekustzone). • De Agenda en het Uitvoeringsprogramma introduceren geen andere dan wel aanvullende beperkingen. Zie ook paragraaf 2.1 voor nadere toelichting. 	

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
1f	De toegang naar en op het Wad moet behouden blijven voor de traditionele vissers en dat wadexcursies, pieren steken, mossels en kokkels rapen eveneens behouden blijft.	In de huidige vigerende Beheerplannen Natura 2000 in het Waddengebied zijn diverse activiteiten zoals het voor eigen gebruik rapen van schelpdieren vrijgesteld van vergunningplicht en zijn derhalve toegestaan met de daarbij geldende gedragsregels. De Agenda en het Uitvoeringsprogramma introduceren geen andere dan wel aanvullende beperkingen.	Nee
1g	Het Uitvoeringsprogramma 2021-2022 van de Agenda van de Waddengebied 2050 is een document dat van alle partijen inspraak verdiend. De bewoners van het Waddengebied moeten daar de hoogste prioriteit in krijgen. Zij weten hoe om te gaan met het Waddengebied en behandelen dit al eeuwen met respect. Wij vragen om goede communicatie in de vorm van informatieavonden, enquêtes etc. Ook de eilander belanghebbende partijen die eerder op de Agenda 2050 hun zienswijze hebben ingediend behoren als gesprekspartner tijdig geïnformeerd te blijven.	Partijen onderschrijven het belang om bewoners tijdig te betrekken bij ontwikkelingen in het Waddengebied en op de Waddeneilanden in het bijzonder. Dit is onder meer verwoord in principe 1 van de negen leidende principes voor handelen zoals benoemd in de Agenda, te weten Ruimte voor bewoners. Het gaat hierbij om het vroegtijdig betrekken van bewoners bij ontwikkelingen in het gebied. In het kader daarvan zijn zowel omtrent de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het concept Uitvoeringsprogramma webinars gehouden voor raadsleden. De governance voor het Waddengebied biedt partijen daarnaast de mogelijkheid om elkaar (tijdig) te informeren over ontwikkelingen aangaande het Waddengebied. Het is echter de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemers en de betrokken overhe(i)d(en) zelf om onder andere bewoners te betrekken bij de voorgenomen plannen en initiatieven.	Nee
1h	Aandacht en inzet te geven aan de goede verbindingen tussen vasteland en eilanden, maar ook aan de verbindingen via weg en OV naar de veerhavens op het vasteland.	Vanaf 2022 wordt met betrokken partijen bekeken of en zo ja op welke wijze uitvoering kan worden gegeven aan de begin 2022 verschenen <u>Transitieschets Duurzame Mobiliteit Waddengebied</u> . Zie Uitvoeringsprogramma - UP 6 voor nadere informatie.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
1i	Inzetten op pilots voor netwerk Liander en waterstof via bestaande gasnetwerk.	Het deelprogramma Energietransitie richt zich op het goed begeleiden van de energietransitie in het Waddengebied. Daarbij werken we vanuit twee veranderdoelen: <ol style="list-style-type: none"> 1. De energietransitie (en de kansen die deze transitie biedt) zo vormgeven dat de impact op de natuurkwaliteit en de ruimtelijke kwaliteit neutraal of positief is. 2. De ontwikkeling en toepassing van innovatieve energieoplossingen stimuleren, gericht op energieneutraliteit en zelfvoorzienendheid van de Waddeneilanden en andere delen van het Waddengebied (incl. bijbehorende energie-infrastructuur). 	Nee
1j	Het verloop van het proces scherp te monitoren, waarbij het college waar nodig maatregelen treft indien deze punten in het Uitvoeringsprogramma 2021-2026 van de Agenda van de Wadden nadelig voor ons eiland en haar bevolking worden aangepast.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.	Nee
1k	De wens tot verduidelijking van de organisatie en (voor)financiering van het Uitvoeringsprogramma, benadrukkend dat zij spoedige stappen toejucht op de gezamenlijk ingeslagen weg.	Dit onderwerp is nader uitgewerkt in hoofdstuk 7 – De organisatie en hoofdstuk 9 - Financiering van het Uitvoeringsprogramma.	Ja
2	Vanuit de gemeenteraad is een wens uitgesproken ten aanzien van een onderwerp eerder vanuit de gemeente Vlieland ook in het kader van het Uitvoeringsprogramma is geuit, namelijk de wens om voortdurend zorgvuldig aandacht te besteden en te houden aan de integraliteit van en tussen alle deelprogramma's. Dit om te voorkomen dat ieder deelprogramma heel sectoraal met de uitvoering bezig gaat en kansen onbenut laat om die met andere programma's te verbinden, maar ook om strijdigheden met elkaar te voorkomen.	Zie antwoord op 1d.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
3a	Het Uitvoeringsprogramma 2021-2026 Agenda voor het Waddengebied 2050 bevat een bundeling van initiatieven die (mede) bijdragen aan het behalen van de doelstellingen voor de Waddenzee en het Waddengebied en waar partijen in de periode 2021-2026 mee aan de slag willen, waarbij de doelen, principes en vertrekpunten uit de Agenda voor het Waddengebied 2050 de basis vormen. De doelstelling voor het Waddengebied hierin: "veilig, vitaal en veerkrachtig in 2050". Hoewel het eigen Programma Waddeneilanden zowel in het Uitvoeringsprogramma als in het Doelendocument integraal is opgenomen, inwoners vroegtijdig betrokken worden bij ontwikkelingen in het gebied en inwoners de ruimte wordt gegeven voor eigen initiatieven - waar mogelijk ondersteund- zijn er zorgen over de daadwerkelijke positie van de bewoners van de Waddeneilanden, in dit geval in het bijzonder die van Terschelling.	Zie antwoord op 1g.	-
3b	De bereikbaarheid garanderen: hier ontbreekt het hoe (huidige schepen of andere typen), en het wanneer (frequentie van de afvaarten).	Zie antwoord op 1h.	-
3c	De positie van de eilandpunten. NB.: Terschelling is in de afgelopen tientallen jaren aan de oostkant aanzienlijk korter geworden.	De Nederlandse kust is onderhevig aan structurele erosie, daarom worden zandsuppleties uitgevoerd om Nederland niet kleiner te laten worden en de waterveiligheid te waarborgen. Zandsuppleties worden uitgevoerd om functies langs de kust in stand te houden. Jaarlijks wordt hiertoe de basiskustlijn (BKL) beoordeeld waar de BKL wordt overschreden wordt zand gesuppleerd. In de ligging van de basiskustlijn zijn de aanwezige functies afgewogen. Op de staarten van de eilanden Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog is geen basiskustlijn vastgelegd. Al deze gebieden zijn natuurgebieden. De natuurlijk dynamische processen krijgen hier de ruimte om zich ongestoord te voltrekken, ook als er areaal verloren gaat.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
3d	Het versterken van sedimentatie t.b.v. o.a. kweldervorming: heeft kweldervorming op Terschelling hierbij ook de aandacht?	Er zijn op dit moment geen plannen of ideeën rond actieve kweldervorming op Terschelling. Wel zal in het uitvoeringsprogramma van de Boschplaatvisie aandacht uitgaan naar de ontwikkeling van de kwelder op langere termijn.	Nee
3e	Het mogelijk doorlaatbaar maken van stuifdijken: worden hier voldoende veiligheidsmarges ingebouwd om irreversibele schade te voorkomen?	In de Boschplaatvisie zijn maatregelen opgenomen om de dynamiek in de stuifdijk en achterliggende kwelder te vergroten. Het gaat om de aanleg van een wash-over en kerven in de stuifdijk. Er wordt nu gewerkt aan een uitvoeringsprogramma van de Boschvisie waarin de maatregelen concreter worden uitgewerkt. Hier zal ook gekeken worden naar de omvang van de ingrepen, de monitoring en hoe om te gaan als ontwikkelingen niet gaan zoals verwacht.	Nee
3f	Het staken van de delfstofwinning in, op en onder het gehele waddengebied.	De wijze waarop er met gaswinning en andere vormen van delfstofwinning wordt omgegaan is opgenomen in de Agenda. Aanvullend daarop heeft het kabinet over gaswinning onder de Waddenzee in het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' (15 december 2021) opgenomen: "We ronden de procedure rond Ternaard af. We geven geen nieuwe vergunningen af voor gaswinning onder de Waddenzee". Een en ander zal in een apart nader uitgewerkt worden. Het Uitvoeringsprogramma is hiervoor niet de juiste plek.	Nee
3g	Aandacht voor de (culturele) historie, waaronder ook het historisch medegebruik valt. M. b. t. dit punt is er zorg over het verdwijnen van onze cultuurhistorische gebruiken. Hierbij moeten we ons realiseren dat de bewoners van de Waddeneilanden er bij uitstek aan hebben bijgedragen -ook in moeilijke tijden met "struggie for life"-, dat de eilanden zijn geworden zoals ze nu zijn: een uniek gebied dat nu in de belangstelling staat van vele toeristen. Begrijpelijk dat er bij eilanders zorgen zijn over hun eigen leefbaarheid, waarin vroegere manieren van voedselvergarung een plek dienen te hebben. Zie reactie voor lijst activiteiten (niet uitputtend).	Zie antwoord op 1e en de nadere toelichting in paragraaf 2.1.	-

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoerings-programma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
4a	<p>Dat in deze zienswijze moet worden opgenomen dat de huidige vaarverbinding van groot economisch belang is, en dat het huidige baggerbeleid blijft bestaan voor de vaargeul Holwerd-Ameland en dat dit scherp in de gaten moet worden gehouden door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.</p>	<p>De bereikbaarheid van de Waddeneilanden en havens is vastgelegd in het Nationaal Waterprogramma en de Agenda voor het Waddengebied 2050. Rijkswaterstaat blijft baggeren om de vaargeul op de afgesproken breedte en diepte te houden</p> <p>Daarnaast wordt in het Vervolgonderzoek bereikbaarheid Ameland 2030 onderzoek gedaan naar hoe Ameland ook op de lange termijn op een betrouwbare manier bereikbaar blijft. In het onderzoek worden twee oplossingsrichtingen onderzocht:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het optimaliseren van het bestaande mobiliteitssysteem; 2. het verplaatsen van de vertreklocatie en/of de aankomstlocatie. <p>Rijkswaterstaat werkt bij de uitvoering van het onderzoek samen met onder meer de gemeente Ameland.</p>	Nee
4b	<p>Dat dit óók geldt voor de vaargeul ter ontsluiting van de Ballumerbocht in verband met de inzetbaarheid van de reddingsboot en verder geen snelheidsbeperking voor lokale vissers en maritieme dienstverleners in de vaargeul Molengat.</p>	<p>Rijkswaterstaat heeft met de gemeente Ameland afspraken gemaakt over het onderhoud van de vaargeul naar de losstoep in de Ballumerbocht. Diverse vaarweggebruikers waaronder de KNRM maken daarvan gebruik. Er zijn meerdere redenen waarom in het Molengat een snelheidsbeperking geldt. Met 'laterale betonning' wordt het bevaarbare gedeelte van de vaarweg gemarkeerd. Het Amelander Westgat is zo breed dat ruime afstand gehouden kan worden tot rustende vogels en zeehonden op de oevers. In tegenstelling tot het Westgat is het Molengat grotendeels eenzijdig betond en niet lateraal verlicht. De verkeersintensiteit op dit vaarwater is laag waardoor het benoemd is als vaarwater voor specifiek dagvaart. Dat houdt in dat dat men over een afstand van 6 km zich aan de maximum snelheid van 20 km/u moet houden. De snelheidsbeperking in het Molengat is dus ingesteld voor de nautische veiligheid en ter voorkoming van verstoring.</p>	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
4c	Dat in de zienswijze moet worden opgenomen datgene wat de bevolking na invoering van Natura 2000 is beloofd aan historisch medegebruik in het beheerplan weer hersteld wordt zodat er draagvlak ontstaat voor dit Uitvoeringsprogramma Agenda 2050. Dat dit o.a. betreft het vissen met een hoekwant, recreatief vissen met een netje op platvis, en het zogenaamde botkloppen 500 meter uit de kust. Dat deze wens nadrukkelijk bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit neergelegd moet worden.	Zie antwoord op 1e en de nadere toelichting in paragraaf 2.1.	-
4d	Dat er verder geen beperkingen opgelegd mogen worden op het plukken van bramen en cranberry's en de traditionele jacht.	In de huidige vigerende Beheerplannen Natura 2000 in het Waddengebied zijn diverse activiteiten (bestaand gebruik) zoals het plukken van bramen en cranberry's vrijgesteld van vergunningplicht en zijn derhalve toegestaan met de daarbij geldende gedragsregels. De Agenda en het Uitvoeringsprogramma introduceren geen andere dan wel aanvullende beperkingen.	Nee
4e	Dat de toegang naar en op het Wad behouden blijft voor de traditionele vissers en dat wadexcursies, pieren steken, mossels en kokkels rapen behouden blijft.	In de huidige vigerende Beheerplannen Natura 2000 in het Waddengebied zijn diverse activiteiten zoals het voor eigen gebruik rapen van schelpdieren vrijgesteld van vergunningplicht en zijn derhalve toegestaan met de daarbij geldende gedragsregels. De Agenda en het Uitvoeringsprogramma introduceren geen andere dan wel aanvullende beperkingen.	Nee
4f	Dat er geen Toegangsbeperkingsbesluit (TBB) wordt opgelegd op de buitendijkse kwelders aan de wadkant van Ameland (bv. de Feugelpölle).	Om verstoring tegen te gaan zijn er gebieden in de Waddenzee waar een Toegang Beperkend Besluit (TBB) geldt op grond van de Wet natuurbescherming ter bescherming van vogels en zeehonden. Betreding van die gebieden is gedurende het jaar al dan niet tijdelijk verboden. De Feugelpölle als voorbeeld is een gebied dat als zodanig deel uit maakt van het huidige TBB Waddenzee. Bij een eerstvolgende herziening van de in de Waddenzee aanwezige gesloten gebieden zal volgens de Leidraad Toegang beperking Waddenzee (2019) worden gehandeld.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
4g	Dat het Noordzeestrand vrij toegankelijk blijven buiten het broedseizoen betreft het strandrijden door de eilanders.	In de huidige vigerende Beheerplannen Natura 2000 in het Waddengebied zijn diverse activiteiten zoals het strand rijden vrijgesteld van vergunningplicht en zijn derhalve toegestaan met de daarbij geldende gedragsregels. Voorts geven de betrokken gemeenten ontheffingen af op grond van de APV.	Nee
4h	Dat het Uitvoeringsprogramma 2021-2022 van de Agenda van de Wadden gebied 2050 een document is dat van alle partijen inspraak verdient.	Voor de Agenda heeft een brede inspraakprocedure plaatsgevonden. Voor het Uitvoeringsprogramma vindt geen aparte inspraakprocedure plaats, dit omdat de uitvoering past binnen de kaders van de Agenda. Wel zijn er informatiebijeenkomsten geweest over het concept Uitvoeringsprogramma (zie §1.2 van dit Reactiedocument). Overigens kennen meerdere UP-initiatieven hun eigen inspraakprocedures, indien daar aanleiding toe is. Alle partijen spannen zich in om de bewoners, ondernemers en bezoekers in het Waddengebied bij de Agenda en het Uitvoeringsprogramma te betrekken.	Nee
4i	Dat de bewoners van het Waddengebied daar de hoogste prioriteit in moeten krijgen. Zij weten hoe om te gaan met het Waddengebied en behandelen dit al eeuwen met respect. Wij vragen om goede communicatie in de vorm van informatieavonden, enquêtes etc. Ook de eilander belanghebbende partijen die eerder op de Agenda 2050 hun zienswijze hebben ingediend behoren als gesprekspartner tijdig geïnformeerd te blijven.	Zie antwoord op 1g.	-
4j	Het verloop van het proces scherp te monitoren, waarbij het college waar nodig maatregelen treft indien deze punten in het Uitvoeringsprogramma 2021-2026 van de Agenda van de Wadden nadelig voor het eiland en haar bevolking worden aangepast.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
5a	De wens uit te spreken dat er voortdurend aandacht wordt besteed aan de integraliteit van- en tussen alle deelprogramma's van het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026.	Zie antwoord op 2.	-
5b	Te constateren dat er nog geen definitieve standpunten zijn over de wijze waarop de eilanden in de toekomst bereikbaar blijven. omdat de huidige vaarverbinding van groot economisch en maatschappelijk belang is en de inzetbaarheid van de reddingboot van levensbelang, dient het huidige baggerbeleid te blijven bestaan voor de vaargeul Lauwersoog-Schiermonnikoog en moet dit scherp in de gaten gehouden worden door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Zie antwoord op 1h. De bereikbaarheid van de Waddeneilanden en havens is vastgelegd in het Nationaal Waterprogramma en de Agenda voor het Waddengebied 2050. Rijkswaterstaat blijft baggeren om de vaargeul op de afgesproken breedte en diepte te houden zolang er geen alternatief is.	-
5c	De wens uit te spreken dat gaswinning, zoutwinning en de winning van andere delfstoffen gestopt moet worden in of onder de Waddenzee en rondom de Waddeneilanden dat dit duidelijk opgenomen wordt in het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026.	Zie antwoord op 3f.	-
5d	De wens uit te spreken dat de traditionele belangen van de lokale bevolking in het waddengebied in de vorm van diverse vormen van duurzaam kleinschalig historisch medegebruik gewaarborgd worden in de Waddenagenda en het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026.	Zie antwoord op 1e en de nadere toelichting in paragraaf 2.1.	-
6a	Het bestuur staat positief ten opzichte van het Uitvoeringsprogramma, met inachtneming van het advies van het Omgevingsberaad, en is bereid om de initiatieven UP13. Programma toerisme en recreatie langs de kust en UP14. Integrale maritieme ontwikkeling havenplaatsen - in samenwerking met de betrokken gemeenten uit te voeren.	Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
6b	Het bestuur plaatst een kanttekening bij UP11. Mogelijkheid energietransitie Waddengebied. De gemeenten zijn in de omschrijving niet betrokken. Het bestuur stelt voor om dit initiatief anders op te zetten, zodanig dat recht wordt gedaan aan de rol van de gemeenten in de Omgevingswet.	Uiteindelijk doel van UP11 voor de looptijd van het Uitvoeringsprogramma, 2021-2026, is dat de uitgangspunten van de Agenda op een goede wijze vertaald worden in beslissingen over de energietransitie door Rijk, regionale en/of lokale overheden. Vanzelfsprekend vraagt dit ook aan de voorkant een goede afstemming met en betrokkenheid van gemeenten. Zowel de eilandgemeenten als de kustgemeenten zijn toegevoegd aan de tekst van UP11.	Ja
6c	Voor het uitvoeren van het gehele Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied wordt geen bijdrage gevraagd van de gemeenten. Voor het opzetten van de programma's van de initiatieven UP13. Programma toerisme en recreatie langs de Waddenkust en UP14. Integrale maritieme ontwikkeling havenplaatsen hebben de wethouders toegezegd budget beschikbaar te willen stellen van de betrokken gemeenten en de totale kosten worden gedeeld door de gemeenten gezamenlijk. Voor het Programma toerisme en recreatie wordt een bijdrage gevraagd van € 8.000 en voor de Integrale ontwikkeling havenplaatsen is dit € 14.000. Met de Integrale ontwikkeling havenplaatsen doen alleen die gemeenten mee die een (grotere) haven hebben op hun grondgebied. Deze budgetten kunnen niet voor iedere gemeente gedekt worden uit de lopende begroting. In een aantal situaties wordt de raad gevraagd om middels de voorjaarsnota deze budgetten beschikbaar te stellen, zodat in 2022 de uitvoeringsprogramma's kunnen worden opgesteld.	Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.	Nee
6d	Daarnaast draagt de gemeente Den Helder bij aan het initiatief UP17. Tijdelijke parkeerfaciliteit offshore installaties, waarbij in herinnering wordt geroepen dat het ministerie van IenW verantwoordelijk blijft om voor een oplossing te zorgen.	Dit wordt voor kennisgeving aangenomen.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
6e	<p>De landbouw is met meerdere vertegenwoordigers betrokken bij de uitwerking van het Uitvoeringsprogramma, zowel bij de inhoudelijke formuleringen voor de landbouw zelf, als bij de andere sectoren. Een essentiële toevoeging ten opzichte van de Agenda zelf is het uitvoeringsinitiatief nummer 18: UP18. Ontwikkeling zoetwaterstrategie voor de landbouw in het Waddengebied, dat door de landbouw wordt getrokken en afgestemd is met UP9. Integrale aanpak kustzone, dat door de waddenprovincies wordt getrokken. De bedenkingen die leefden bij de landbouw hebben ook geleid tot een nieuw UP25. Toetsing en toepassing impactanalyse, dat samen met de economische sectoren, waaronder ook de landbouw, is vormgegeven. De methodiek is vastgesteld en wordt dit voorjaar op twee pilots uitgetest.</p>	<p>Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.</p>	Nee
6f	<p>De kustgemeenten hebben gevraagd om een extra initiatief om recreatie, toerisme en cultuur op een hoger plan te tillen. Hiertoe is een extra uitvoeringsinitiatief nummer 13: "Programma toerisme en recreatie langs de kust" opgenomen. Daarmee is gehoor gegeven aan de inbreng van de bij onze vereniging aangesloten gemeenten.</p>	<p>De passage over toeristische doelen en natuur is in de definitieve versie van het Uitvoeringsprogramma komen te vervallen.</p>	Ja
6g	<p>Er zijn nog onderdelen in het Uitvoeringsprogramma, die vallen onder de paragrafen 'hier zetten we het gesprek over voort'. Wij willen aanbevelen om voor de definitieve vaststelling zoveel mogelijk van deze gesprekken af te ronden.</p>	<p>Bij het uitwerken van de doelen in het Doelendocument is geconstateerd dat het nodig is om op een aantal onderwerpen het gesprek met alle partijen verder te voeren over de samenhang tussen de verschillende doelen in de Waddenzee en Waddengebied ("hier zetten we het gesprek over voort"). In de eerste helft van 2022 is met diverse van deze dialogen een begin gemaakt. In (het nieuwe) H10 van het Uitvoeringsprogramma wordt de stand van zaken geschetst.</p>	Ja

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
6h	De vereniging constateert dat het vertrouwen bij de landbouw is gegroeid, door een aantal essentiële aanpassingen sterk verbeterde. De participatie van de landbouworganisaties is verbreed en de landbouworganisaties hebben ook fors geïnvesteerd in de communicatie met hun gezamenlijke achterban. Dit moet uiteraard nog blijken bij de bespreking van het eindconcept van de Uitvoeringsagenda. Er zijn nog onderwerpen in de categorie 'hier zetten we het gesprek over voort'. Het is voor de Waddenzeegemeenten van belang dat het commitment van de landbouw bij deze gesprekken ook bij de vaststelling van het eindconcept in stand blijft. De indicaties die wij krijgen van de landbouwvertegenwoordigers zijn positief.	Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.	Nee
6i	Het amendement van Noardeast Fryslân over de beheerregeling is overigens de bevoegdheid van de gemeente zelf en markeert derhalve hoe de gemeente hierin staat.	Naar aanleiding van de eerder geuite zorgen van de gemeenteraad is een nieuwe dialoog over de doelstellingen van het buitendijkse gebied met de eigenaren, It Fryske Gea, de gemeente en provincie. Het is van belang om onderscheid te maken tussen kwelders en zomerpolders, die beide als karakteristieke cultuurhistorische landschappen in stand moeten blijven. De beheerregeling is de bevoegdheid van de gemeente zelf. De Agenda en de Uitvoeringsprogramma doet daar geen uitspraken over.	Nee
6j	Neem het voorstel over onderzoek naar Klimaatadaptatie en hergebruik van slib over. De gemeenten zullen dit ook doen in de stuurgroep Dijkversterking Koehool Lauwersmeer en zien dit project als onderdeel van het Uitvoeringsprogramma UPg. Integrale aanpak Kustzone.	De resultaten van bedoeld onderzoek naar hergebruik van slib worden betrokken bij de verdere uitwerking en uitvoering van het Uitvoeringsprogramma, waaronder de dialoog over het schuarpunt 'het benutten van slib voor klimaatadaptatie (ook buiten het Eems-Dollardgebied').	
6k	Besteed in UP13. Programma versterking recreatie en toerisme langs de Waddenkust: expliciet aandacht aan natuurtoerisme, waaronder het realiseren van vogelkijkhutten. Dat zal de vereniging als trekker op zich nemen.	Het initiatief van de vereniging om expliciet aandacht te geven aan natuurtoerisme wordt met instemming ontvangen.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
6l	Handelen vanuit ecologische principes Voor de vereniging is het nieuw dat het ministerie van LNV heeft besloten een Beleidskader voor de Waddennatuur op te stellen. De vereniging vindt dat dit beleidskader onderdeel moet zijn van het Uitvoeringsprogramma Waddengebied en dat de kaders die in de Agenda voor het Waddengebied zijn aangegeven, niet meer opnieuw ter discussie mogen worden gesteld. Wij zien het Beleidskader Waddengebied meer als een invulling van het Uitvoeringsinitiatief 1.	De minister voor Natuur en Stikstof heeft recent aangegeven dat de natuur sterk onder druk staat, zich onvoldoende herstelt en de ambitie uitgesproken om de natuur van de Waddenzee te versterken en daarvoor een Integraal Beleidskader Natuur Waddenzee te zullen opstellen. Het beleidskader draagt bij aan de hoofddoelstelling van de Waddenzee zoals beschreven in de Agenda en zal van invloed zijn op de uitwerking van de Agenda en het Uitvoeringsprogramma. Daarmee wordt beoogd dat de natuur van de Waddenzee niet nog meer onder druk komt te staan en verder achteruitgaat maar juist sneller herstelt. Samen met de partijen van het Uitvoeringsprogramma kijken we hoe het beleidskader doorwerking krijgt in de uitwerking van de initiatieven uit dit UP.	Ja
6m	Natuurbeheer, herstel en ontwikkeling In het advies van het Omgevingsberaad wordt geadviseerd om bij de invulling van dit Uitvoeringsinitiatief gebruik te maken van de kennis en ervaring die bij Programma naar een Rijke Waddenzee is ontwikkeld en deze ook niet verloren te laten gaan. Daarbij beveelt de vereniging aan om daar ook kennis toe te voegen van economische sectoren. De verwachting is dat met die kennis andere sectoren eerder bereid zijn om mee te helpen om deze sectoren.	De kennis en ervaring van het Programma naar een Rijke Waddenzee zal, evenals kennis en ervaring uit andere genoemde trajecten worden benut bij het genoemde initiatief van het Uitvoeringsprogramma. Met het initiatief zal samenhang worden gezocht in de verschillende lopende trajecten en kansen worden benut om de natuur te versterken. Daar waar kennis van economische sectoren bijdraagt aan het doel wordt dit toegejuicht.	Nee
6n	Samenvattend onderstreept de vereniging het werken met concrete gezamenlijke doelen, waar de betrokken overheden en stakeholders samen voor gaan staan.	Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
7a	<p>De eerste ontwikkeling is het besluit van LNV om tot een Beleidskader Natuur Waddenzee te komen. [...] Wel kunnen wij ons wel voorstellen dat er gelet op de versnipperde vergunningverlening behoefte is aan een betere samenwerking tussen de verschillende loketten, maar wij zien niets in verdere aanscherping van kaders. Tegelijkertijd zien wij dat de huidige werkwijze belemmerend is voor natuurherstel. [...] Vanuit de havens zouden we graag zien een Beleidskader dergelijke belemmeringen wegneemt, om beter te kunnen samenwerken aan concrete natuurdoelen en alle stakeholders beter kunnen bijdragen aan de realisatie ervan. Daarbij moet het niet gaan om het verbieden van activiteiten, maar het voorkomen van negatieve effecten en bevorderen van natuurherstel.</p>	<p>Zie antwoord op 6l.</p>	<p>-</p>
7b	<p>Inmiddels is er een nieuw Coalitie akkoord 2021-2025 in de Tweede Kamer gepresenteerd. Dit akkoord bevat grote ambities over natuur en klimaat. Deze ambities kunnen niet alleen met het Uitvoeringsprogramma goed vorm gegeven worden, maar ook gefinancierd. Het OBW heeft in haar advies ook aangedrongen om veel meer aandacht aan de financiering van het Uitvoeringsprogramma te besteden. Wij adviseren om de financiering bij de definitieve vaststelling in het BOW ook goed vast te leggen.</p>	<p>Dit onderwerp is nader uitgewerkt in hoofdstuk 9 - Financiering van het Uitvoeringsprogramma.</p>	<p>Ja</p>

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
8a	<p>Het Uitvoeringsprogramma bundelt een aantal initiatieven waaraan we als samenwerkende partijen in de komende vijfjaar met prioriteit willen werken. Bij het opstellen van het concept-uitvoeringsprogramma hebben wij aangegeven dat wij ons als trekker willen inzetten voor een aantal initiatieven uit het uitvoeringsprogramma. Het gaat dan om de initiatieven 'Inrichting Waddenatelier' (UP4), 'Integrale kustontwikkeling' (UP9) en 'Mogelijkheid energietransitie Waddengebied' (UP11). Deze initiatieven passen goed bij onze rol als gebiedsregisseur. Tegelijk staan of vallen deze initiatieven ook met de actieve deelname van andere overheden en stakeholders. Dit geldt ook voor veel van de andere initiatieven uit het Uitvoeringsprogramma. We pleiten er dan ook voor om in de definitieve versie van het Uitvoeringsprogramma duidelijk op te nemen wie als trekker van een initiatief zal optreden en welke andere partijen een actieve bijdrage leveren. Dit zou uiteindelijk met de ondertekening van een 'verklaring van meedoen' (zoals voorgesteld door het Omgevingsberaad Waddengebied d.d. 2 december 2021) kunnen worden bekrachtigd.</p>	<p>Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.</p>	Ja
8b	<p>Het Investeringskader Waddengebied (IKW) vormt voor ons (en het Waddenfonds) de komende jaren een van de belangrijkste uitgangspunten voor het aanjagen van de ontwikkeling van het Waddengebied en de subsidiering van projecten hiertoe. Daarom zijn wij ook verheugd dat het IKW op meerdere plaatsen in het Uitvoeringsprogramma is genoemd. In de komende tijd gaan we graag na op welke manieren we de aansluiting tussen Uitvoeringsprogramma en Investeringskader Waddengebied verder concreet kunnen versterken.</p>	<p>Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.</p>	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
8c	Het initiatief 'Inrichting Waddenatelier' is in het Uitvoeringsprogramma ondergebracht onder het thema Landschap en cultureel erfgoed. Omwille van de structuur van het document snappen we deze keuze. We hechten er wel aan te benoemen dat het Waddenatelier wat ons betreft een werkwijze is gericht op het ruimtelijk vertalen van alle opgaven. Hiermee raakt het initiatief dus aan alle andere thema's uit het Uitvoeringsprogramma.	Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.	Nee
8d	In onze respectievelijke Staten is recent aandacht gevraagd voor externe bedreigingen van de ecologie van het Waddengebied. Hoewel dit indirect terugkomt in verschillende andere thema's, lijkt het ons voor de hand liggen het terugdringen van externe bedreigingen ook als veranderdoel op te nemen binnen het thema 'Natuur van Wereldklasse'.	In de in de Agenda vastgestelde strategieën is afgesproken te gaan werken aan het verbeteren voor de omstandigheden voor biobouwers en andere onderwaterhabitats en op verduurzaming van gebruik. Dit gaan we handen en voeten geven.	Nee
8e	Graag benadrukken we dat wij ons medeverantwoordelijk voelen voor de verduurzaming van de energiehuis-houding in het Waddengebied in het algemeen, en de aanlanding van wind vanaf zee in het bijzonder, en dat wij hier binnen de bestaande samenwerkingsafspraken een actieve rol in willen blijven vervullen.	Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.	Nee
8f	Op enkele punten hebben we nog specifieke inhoudelijke opmerkingen op de tekst van het concept Uitvoeringsprogramma. Zo zouden we graag de teksten over het Programma ED2050 willen actualiseren. Wij zullen deze en andere inhoudelijke opmerkingen via de ambtelijke lijn inbrengen via het regieteam van de Agenda voor het Waddengebied.	De ontvangen reacties zijn meegenomen bij het opstellen van de definitieve versie van het Uitvoeringsprogramma.	Ja

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
8g	<p>Verder willen wij nog ingaan op de financiering van het uitvoeringsprogramma en dan met name de financiering van het programmabureau en de programmakosten. Voor de sturing wordt een klein en flexibel programmabureau voorzien. Wij zien heel goed de toegevoegde waarde hiervan en wij spreken onze intentie uit om hier een bijdrage aan te leveren op basis van uw voorstel. Echter wij hebben daar nu geen capaciteit/middelen voor beschikbaar, omdat wij deze vraag niet eerder hadden voorzien. Wel willen wij toezeggen dat wij ons inzetten om hiervoor nog dit jaar budget beschikbaar te stellen. Voor wat betreft het beoogde centrale programmabudget zijn wij in principe bereid ons in te spannen om hiervan 50% te financieren. Om hierover een definitief besluit te nemen, vinden we het wel van belang dat in het definitieve Uitvoeringsprogramma nader is uitgewerkt wat de omvang van het budget is en waarvoor dit wordt ingezet. Wij zijn vanzelfsprekend bereid om hierover verder met u in gesprek te gaan.</p>	<p>Dit onderwerp is nader uitgewerkt in hoofdstuk 9 - Financiering van het Uitvoeringsprogramma.</p>	Ja
8h	<p>Tot slot: als provincies vinden we de blijvende bereikbaarheid van de Waddenhavens van belang voor de brede welvaart van het Waddengebied. In dat verband attenderen wij u nog op onze (deels) gezamenlijke brief d.d. 6 december 2021 over bereikbaarheid en baggeren. We zouden het op prijs stellen als u in het eerstvolgende BOW hierop wilt reageren.</p>	<p>De brief wordt aan de orde gesteld in het BO Waddengebied van juni 2022.</p>	Nee
8i	<p>Samengevat willen wij graag met u verder in de uitwerking van de diverse initiatieven uit het uitvoeringsprogramma, zodat we samen kunnen koersen naar een veilig, vitaal en veerkrachtig Waddengebied in 2050.</p>	<p>Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.</p>	Nee

Label	Reactie	Antwoord van de voor het Uitvoeringsprogramma verantwoordelijke partijen	Aanpassing UP
9a	Vanuit het Waddenzee Visserij Platform is er positief gereageerd op het Uitvoeringsprogramma 2021-2026 behorende bij de Agenda voor het Waddengebied 2050. Momenteel wordt voor het initiatief UP19 gewerkt aan een plan van aanpak.	Partijen beschouwen dit signaal als ondersteuning van het Uitvoeringsprogramma.	Nee
9b	Daarnaast is wel de zorg geuit dat de visserij zeer nauw betrokken wil blijven bij de natuur-initiatieven rond de Waddenzee. Er is zelfs sprake van dat het WVP zich voor UP2 aan wil melden als trekker inmiddels om dit initiatief in beweging te brengen. Het lijkt ons goed om dit op enig moment te bespreken in het Regieteam.	Partijen, waaronder de visserij, zijn en worden betrokken bij natuur-initiatieven rondom de Waddenzee.	Nee
10	Het voorstel bij UP 1 om voorgenomen initiatieven aan te melden bij het Omgevingsberaad voor een zogenaamde maatschappelijke toetsing voorafgaand aan de formele vergunningverlening, past niet bij de rol van het Omgevingsberaad zoals afgesproken in de governance Wadden.	De tekst van UP1 is aangepast. Een eventueel toetsende rol van het Omgevingsberaad, voorafgaand aan de vergunningverlening, maakt geen deel uit van UP1	Ja

Verklarende woordenlijst

Agenda	Agenda voor het Waddengebied 2050
BO Waddengebied	Bestuurlijk Overleg Waddengebied
Uitvoeringsprogramma	Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021 - 2026
UP	Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021 - 2026

Colofon

Het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026 is een gezamenlijk programma van Rijk, Waddenprovincies, eilandgemeenten en gemeenten langs de vastewalkust, waterschappen, natuurorganisaties, visserijorganisaties, organisaties uit de agrarische sector, organisaties voor recreatie en toerisme, en de samenwerkende havens. Het Uitvoeringsprogramma vormt de nadere concretisering van de Agenda voor het Waddengebied 2050.

Meer informatie is te vinden op agendavoorhetwaddengebied2050.waddenzee.nl.

Uitgave:	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)
Tekst:	Rijk-regio Regieteam Uitvoeringsprogramma
Begeleiding:	P2 i.s.m. Wing
Vormgeving:	Wing
Fotografie:	Foto's zijn aangeleverd door initiatiefnemers, aangeschaft of zijn rechtevrij tenzij anders vermeld.

Januari 2023

+31 (0)30 654 00 60
info@p2.nl
www.p2.nl

+31 (0)317 46 52 00
info@wing.nl
www.wing.nl

